

Άθως 26 έως 31 Απριλίου 2006
Μια ταξιδιωτική εξιστόρηση του Τάκη

«Πάμε μια φορά μαζί στο Άγιο Όρος»; Με ρώτησε ο Νίκος, ο δευτεροβάθμιος ξάδελφος μου μητρικής γραμμής.

Ο Νίκος είναι πατέρας τριών παιδιών και είναι κάτοχος εστιατορίου στην Αθήνα, στην περιοχή που κατοικεί η αδελφή μου. Ο στόχος αυτός ήταν θέμα της συζητήσεως, της εκάστοτε συνάντησής μας στο εστιατόριο του, που πηγαίνουμε κάθε φορά να φάμε ψάρι, εδώ και πέντε χρόνια δηλαδή αφότου έμαθα ότι επισκεπτόταν τον Άθωνα τουλάχιστον μια φορά το χρόνο και δη την εβδομάδα μετά το Πάσχα. Το Πάσχα είναι η μεγαλύτερη εορτή στην Ελλάδα και είναι συγχρόνως η εθνική εορτή του Αγίου Όρους. Μετά το Πάσχα επισκέπτονται τον Άθωνα ιδιαίτερα πολλαπλοί πιστοί, οι οποίοι φιλοξενούνται από τους Μοναχούς των Μοναστηριών. Ο εξάδελφος μου πάει εδώ και πολλά χρόνια εκεί και βοηθά τους Μοναχούς, ώστε να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Εκτός δε τούτου, επισκέπτεται έναν άλλο εξάδελφο του από την άλλη γραμμή της οικογένειάς του. Έτσι, ο Νίκος συνδυάζει με την δραστηριότητα αυτή το «συν προσευχή και εργασία».

Ένεκα προσωπικών λόγων δεν κατόρθωσα στο παρελθόν να πραγματοποιήσω την επίσκεψη αυτή. Αλλά τώρα, βρίσκοντας τον κατάλληλο χρόνο, κατόρθωσα να εκπληρώσω την υπόσχεση μου για την κοινή επίσκεψη του Αγίου Όρους. Προκαταβολικώς πρέπει να αναφερθεί, ότι εγώ το 1992 ήδη είχα επισκεφθεί το Άγιο Όρος. Τότε όμως είχα αφοσιωθεί περισσότερο με την περιήγηση της φύσης του Άθωνα. Αυτή τη φορά όμως το κέντρο βάρους της επίσκεψης δόθηκε, και αυτή ήταν η επιθυμία μου, να ζήσουμε τους Μοναχούς και την μοναχική ζωή εκ του συστάδην. Αλλά και από γεωγραφικής απόψεως είχε η επίσκεψη αυτή μια ιδιαιτερότητα, αφού το 1992 η επίσκεψίς μου είχε στραφεί προς το βόρειο και βορειοανατολικό μέρος της χερσονήσου, ενώ τώρα προς το νοτιοανατολικό μέρος της.

Το Άγιο Όρος, που βρίσκεται στο ανατολικό πόδι της Χαλκιδικής, αποτελεί αυτοδιοικητο τμήμα του Ελληνικού κράτους, που υπάγεται πολιτικά στο Υπουργείο Εξωτερικών και θρησκευτικά στην Δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Η ανώτατη πολιτική εξουσία λοιπόν είναι ο εκάστοτε Πρωθυπουργός της Ελλάδας δηλαδή σήμερα ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ανώτατη θρησκευτική αυτή είναι ο Πατριάρχης της Κωνσταντινουπόλεως, σήμερα δηλαδή ο Βαρθολομαίος ο 1^{ος}.

Σήμερα ζουν σε 350 τετραγωνικά χιλιόμετρα περίπου γης 1700 μοναχοί. Η πρωτεύουσα του Αγίου Όρους ονομάζεται Καρυές. Εκεί συγκεντρώνονται οι απεσταλμένοι των Μοναστηριών για να συζητήσουν τα προβλήματα τους και να λάβουν τις αποφάσεις τους, οι οποίες ουκ ολίγοις αναφέρονται σε οικονομικά θέματα των εκάστοτε Μονών. Μια είναι η συντήρηση, την άλλη η αγορά της νέας υδροτουρμπίνας για την παραγωγή του ρεύματος, ή το Νοσοκομείο πρέπει εξοπλιστεί με νέα μηχανήματα... Όπως παρατηρεί κανείς, και εκεί πρέπει να γίνει μέριμνα για εντελώς κοσμικά ζητήματα.

Στο Άγιο Όρος ισχύει το «Άβατο». Που σημαίνει ότι απαγορεύεται η είσοδος γυναικών. Αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει διάκριση φύλου, όπως πολλάκις επικρατεί η γνώμη. Το Άγιο Όρος είναι αφιερωμένο στην Παναγία δηλαδή σε μια γυναικεία μορφή. Αυτή είναι μια υπόσχεση των μοναχών.

Και βεβαίως έχουν οι μοναχοί έξοδο. Η μοναχική καθημερινή ζωή είναι αντίθετα με την υπάρχουσα γνώμη πολύ σύγχρονη. Καμιά φορά αποκτά κανένας το εντύπωση, ότι εκεί κυλούν τα πράγματα πιο σύγχρονα, με λιγότερη γραφειοκρατία και συντομότερα από την

υπόλοιπη Ελλάδα. Και βεβαίως πρέπει να πάρει ο μοναχός την άδεια εξόδου από τον Ηγούμενο. Ο Ηγούμενος είναι ο απόλυτος υπεύθυνος της εκάστοτε Μονής και χωρίς την συγκατάθεση του δεν γίνεται τίποτα. Αυτός δηλαδή είναι κατά κάποιο τρόπο το Πνεύμα της εκάστοτε Μονής. Εκείνο που διέφερε σε σύγκριση με τις εκκλησίες της Ελλάδας, κατά την δική μου παρατήρηση, ήταν η Λειτουργία. Παραδείγματος χάριν κατά την διάρκεια της Λειτουργίας υπάρχει ένας ψάλτης, ο οποίος πάει από το δεξιό στο αριστερό παγκάρι και ψέλνει τις πρώτες λέξεις της ακόλουθης στροφής. Ο εκάστοτε πρωτοψάλτης επαναλαμβάνει τα λόγια και στην συνέχεια αποπερατώνει την στροφή. Αυτή είναι μια Παράδοση, η οποία μου ήταν άγνωστη, παρόλο που στα νεανικά μου χρόνια είχα συν ψάλει σε διάφορες εκκλησίες των Αθηνών. Με λίγα λόγια γνώστης του θάματος! Η ερμηνεία που μου έδωσε ένας Μοναχός ήταν καταπληκτικά απλή: «Στα παλιά τα χρόνια» είπε «δεν υπήρχαν αρκετά βιβλία. Ο Πρωτοψάλτης, με την πάροδο του χρόνου, γνώριζε μεν τους ψαλμούς της ημέρας, αλλά χρειαζόταν μια μικρή βοήθεια τόσο για τον ήχο όσο και για το κείμενο, την οποία έδινε ο ψάλτης αυτός». Σήμερα ο ψάλτης αυτός δεν έχει άλλο νόημα, παρά να διατηρεί τα έθιμα του Αγίου Όρους, τα οποία δίνουν ένα ιδιαίτερο χρώμα στην λειτουργία. Τόσο ο δεξιός όσο και ο αριστερός πρωτοψάλτης αλλά και ο προ-ψάλτης έχουν τα δικά τους βιβλία. Αν σε περίπτωση χρειασθούν περισσότερα βιβλία, π.χ. για μια φιλοξενούμενη χορωδία, τότε έχουν και περισσότερα. Έτσι και αυτή τη φορά έγινε, που εντελώς συμπτωματικά με την δική μας παραμονή μια κυπριακή χορωδία συνόδευσε την λειτουργία.

Η ίδρυση του Αγίου Όρους αρχίζει με την ίδρυση της πρώτης Μονής κατά το έτος 963, που φέρει το όνομα «Μονή Μεγίστης Λαύρας». Το έτος 1963 εόρτασε η Μονή την πρώτη Χιλιετηρίδα παρευρισκομένου του τότε Βασιλέως της Ελλάδας Παύλου. Το γεγονός είχε ιδιαίτερη σημασία στην Ελλάδα και παρέμεινε στην μνήμη μου.

Το όρος Άθως ήταν όμως από τους αρχαίους Έλληνες γνωστό και εποικισμένο. Προφανώς χρησιμοποιήθηκε και τότε με τους ίδιους σκοπούς δηλαδή την λατρεία των τότε 12 Θεών. Μερικές από τις σημερινές Μονές είναι κτισμένες σε θεμέλια αρχαίων ναών. Η απέραντη φυσική καλλονή, η οργιώδης βλάστηση και το άφθονο νερό ήσαν ανέκαθεν στοιχεία εμπνεύσεως και έλξεως της ανθρωπότητας θεωρώντας τους τόπους αυτούς σαν κατοικίες θεών που αναζητούσαν.

Η είσοδος στο Άγιο Όρος επιτρέπεται μόνο με ειδική άδεια το «Διαμονητήριο» έναντι ενός μικρού οβολού (εικόνα 1), και ισχύει για τέσσερις διανυκτερεύσεις. Μη ορθόδοξοι χριστιανοί χρειάζονται επιπλέον μια σύσταση του ιερέα της συνοικίας που κατοικούν. Η παραμονή στο Άγιο Όρος είναι εντελώς δωρεάν τόσο για τις διανυκτερεύσεις όσο και για τα γεύματα. Πραγματική φιλοξενία.

Η δε πρόσβαση προς το Άγιο Όρος ξεκινά από την Ουρανούπολη (εικόνα 2), από όπου πλοίαρμα μεταφέρουν επισκέπτες, μοναχούς καθώς και αγαθά στη Δάφνη, το λιμάνι του Άθωνα (εικόνα 3 και 4). Κάθε πλοίαρμα κάνει ημερησίως μια διαδρομή μετά επιστροφής. Από τον λιμένα του Άθωνα φθάνει κανένας στον προορισμό του ή βάρδα, ή με την τοπική συγκοινωνία, ή με μοναχούς, οι οποίοι έχουν έλθει τυχαίως στο λιμάνι, για να παραλάβουν τις προμήθειες με το αυτοκίνητο της μονής (εικόνα 5).

Κατά την διάρκεια της επίσκεψής μας είχαμε σκοπό να διανυκτερεύσουμε δυο βραδιές στη ΙΜ. Καρακάλλου και δυο στην ΙΜ. Φιλοθέου. Έτσι ξεκινήσαμε με το Unimog ενός μοναχού της ΙΜ. Φιλοθέου (εικόνα 6), ο οποίος στάθμευσε για λίγο χρονικό διάστημα στις Καρυές. Κατά την διάρκεια αυτή μας δόθηκε η ευκαιρία, να επισκεφθούμε την αίθουσα γενικών συνελεύσεων του Άθωνα (εικόνα 7), μια ιδιαίτερα μεγαλοπρεπής αίθουσα με υπέροχες ξυλόγλυπτες διακοσμήσεις.

Η ΙΜ. Καρακάλλου είναι αφιερωμένη στους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο, που γιορτάζουμε στις 29 Ιουνίου. Ο κτήτορας της μονής δεν είναι εξακριβωμένος και υπάρχουν δυο θεωρίες. Στην πρώτη αναφέρετε σαν κτήτορας η βυζαντινή αυτοκράτειρα Καρακάλλα και στην δεύτερη ένας μοναχός ονόματι Καρακάλλος, ο οποίος ίδρυσε την μονή τον ενδέκατο αιώνα. Στο σημείο αυτό δεν έχουν ούτε οι μοναχοί μια ενιαία άποψη, μια και η έρευνα δεν έχει αποπερατωθεί. Έτσι βλέπει κανένας το όνομα γραμμένο με ένα και καμιά φορά με δυο λάμδα.

Φθάνοντας στην ΙΜ. Καρακάλλου δηλωθήκαμε αμέσως, όπως συνηθίζετε, στον Αρχοντάρη της μονής (εικόνα 8). Ο Αρχοντάρης είναι αρμόδιος για τους επισκέπτες, στους οποίους δείχνει τα κελιά διαμονής και τους εξηγεί τους κανόνες (αρχές) της μονής. Η θέση εργασίας του Αρχοντάρη λέγεται Αρχονταρίκιον και είναι η αίθουσα υποδοχής της εκάστοτε μονής (Εικόνα 9). Εκεί θα καλωσορισθούν οι επισκέπτες με ένα ποτήρι νερό, λουκούμι, ούζο ή καφέ. Μια ευπρόσδεκτη υποδοχή, ιδικά μετά μιας μεγάλης οδοιπορίας.

Κατά της 6 μ.μ. (κοσμική ώρα) προσφέρετε ζεστό βραδινό φαί. Η κοσμική ώρα είναι, κατά τον ορισμό του Αθωνα, η ώρα Ελλάδος. Αναφέρομε ιδιαίτερα στο θέμα αυτό, γιατί στον Αθωνα ισχύει το βυζαντινό ωράριο. Ως εκ τούτου η ημέρα τελειώνει με την δύση του ηλίου και τότε αρχίζει μια νέα. Το κοσμικό ωράριο προσαρμόζετε με το της μονής κάθε τέταρτη ημέρα. Το μεσημεριανό γεύμα παραδείγματος χάριν προσφέρεται στις 6 π.μ. (κοσμική ώρα) δηλαδή μετά την θεία λειτουργία. Για την μοναχική ζωή αυτή η ώρα αντιστοιχεί με τη μέση της ημέρας, γι αυτό το γεύμα αυτό ονομάζετε μεσημεριανό γεύμα.

Η πρωινή θεία λειτουργία αρχίζει περίπου στις 3 π.μ. (κοσμική ώρα) δηλαδή μετά τα μεσάνυχτα. Ενώ ο εσπερινός αρχίζει στις 3 μ.μ. και το δείπνο προσφέρετε στις 6 μ.μ. (κοσμική ώρα). Ο επισκέπτης αποκτά με την πάροδο του χρόνου ορισμένα προβλήματα με τον χρόνο.

Αλλά οι μορφωμένοι άνθρωποι γνωρίζουν, ότι ο χρόνος είναι κάτι το σχετικό και επαφίενται στα Θεία όργανα, δηλαδή το σήμαντρο και την κωδωνοκρουσία. Αυτά τα όργανα δεν έχουν προβλήματα. Απλώς ρυθμίζουν την μοναχική ζωή. Ο ύπνος στους άνετους ξενώνες είναι αναπαυτικός (Εικόνα 10). Αλλά κατά τις 9 η ώρα μ.μ. σταματά η ηλεκτρογεννήτρια και ένας εφεδρικός φωτισμός μπαίνει σε ενέργεια, ο οποίος εργάζεται με σύγχρονους φωτοβολταϊκούς πίνακες.

Η ΙΜ. Καρακάλλου είναι από έξω και μέσα τέλεια. Μια πηγή στην αυλή της μονής προσφέρει με το ασταμάτητο νερό της δροσιά για μοναχούς, επισκέπτες και περαστικούς οδοιπόρους (Εικόνα 11). Οι τοίχοι, τα παράθυρα, η αυλή είναι όλα πεντακάθαρα. Εκεί ισχύει η φημισμένη απόλυτη τάξις (Εικόνα 12). Ακόμα και κατά την διάρκεια της Θείας Λειτουργίας είναι κάποιος, που κατευθύνει τους επισκέπτες στο προσκύνημα. Αρμόδιος του έργου αυτού ήταν ο Πατήρ Πρόδρομος, ένας ψηλός νέος, πάνω από δυο μέτρα, φιλανδικής προελεύσεως.

Το σήμαντρο (Εικόνα 13) είναι μια ξύλινη σανίδα, την οποία κτυπά ρυθμικά ο μοναχός με ένα ξύλινο σφυρί. Η κωδωνοκρουσία δημιουργείτε με το κτύπημα πολλών καμπάνων, τις οποίες κτυπά ο μοναχός με μια ιδιαίτερη ακολουθία. Έτσι παράγετε για κάθε μονή μια τυπική μελωδία, η οποία είναι πάντα πανέμορφη. Προσωπικά μου άρεσε καλλίτερα η κωδωνοκρουσία της ΙΜ. Καρακάλλου. Αλλά αυτή είναι απλώς μια προσωπική άποψη και όχι αφορμή διαμάχης.

Η μονή κλείνει τις πόρτες της στις 9μ.μ. (κοσμική ώρα) και τότε αρχίζει η νυκτερινή ησυχία. Οι μοναχοί όμως ξυπνούν στο διάμεσο για να κάνουν την προσωπική τους προσευχή. Λέγετε, ότι ο μοναχός κοιμάται τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.

Από την ΙΜ. Καρακάλλου έκανα μετά το μεσημεριανό γεύμα και προ του εσπερινού, δηλ. μεταξύ 10π.μ. και 3μ.μ. (κοσμική ώρα), περιπάτους για να επισκεφθώ και άλλες μονές. Ένα ιδιαίτερα όμορφο μοναστηριακό κτήριο η ΙΜ. Των Ιβήρων (εικόνα 14 και 15). Απέχει περίπου 2 ώρες πορείας βόρεια της ΙΜ. Καρακάλλου και είναι κτισμένη πάνω στο κύμα. Είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και έχει ιδρυθεί από τον Ιωάννη και τον Ευθύμιο Ιβήραν τον 10^ο περίπου αιώνα. Η ονομαστική εορτή της εκκλησίας εορτάζεται στις 28 Αυγούστου δηλ. με το παλαιό ημερολόγιο και όχι στις 15 του μηνός. Η εξωτερική εμφάνιση της μονής δημιουργεί στον επισκέπτη το συναίσθημα ενός πανίσχυρου φρουρίου, που είναι αδύνατο να πέσει.

Άλλωστε, όλες οι μονές είναι κτισμένες σαν φρούρια για την προστασία των μοναχών από τους πειρατές. Στο κέντρο του εκάστοτε μοναστηριακού συγκροτήματος βρίσκεται ο ονομαζόμενος «Καθολικός» (Εικόνα 16). Το όνομα προέρχεται από «Καθολικός Ναός», που αποτελεί την κυρίως εκκλησία και φυσικά το μεγαλείο της μονής και οι εξωτερικοί τοίχοι της είναι ως επί τω πλείστων με πορφυρές κόκκινο χρώμα βαμμένες. Το εσωτερικό της εκκλησίας είναι με μεγάλη πολυτέλεια βαμμένο και διακοσμημένο. Πέριξ του Καθολικού διανεμημένα είναι κτισμένα τα κελιά των μοναχών, οι ξενώνες, το αρχονταρίκιον, η τραπεζαρία και οι αποθήκες. Έμπροσθεν του Καθολικού βρίσκεται κατά την βυζαντινή παράδοση ένας μεγάλος νιπτήρας. Εκεί μπορεί να πλυθεί παραδείγματος χάριν ένας οδοιπόρος αλλά και καθαρίσει συμβολικά την ψυχή του πριν του εκκλησιασμού. Έμπροσθεν της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη υπάρχει στον νιπτήρα γραμμένο το ρητό «ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝ ΑΝ ΟΨΙΝ». Που σημαίνει: «Καθάρισε τις αμαρτίες και όχι μόνο το πρόσωπο σου». Το ρητό έγινε μεταξύ άλλων γνωστό, γιατί μπορεί να το διαβάσει κανείς και από τις δύο κατευθύνσεις δηλ. από δεξιά προς τα αριστερά αλλά και αντίθετα. Τα ρητά αυτά ονομάζονται «Καρκινώματα».

Οι δρόμοι από μονή σε μονή είναι εν μέρει πλακοστρωμένοι (καλντερίμια) και χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν από ανθρώπους και ζώα. Σήμερα έχουν ανοίξει τεράστιες μπουλντόζες φαρδύς δρόμους για την καλλίτερη εξυπηρέτηση των μοναχών με σύγχρονη τεχνολογία, όπως με μικρά φορτηγά τετραπλής κινήσεως π.χ. με Unimog και TOYOTA.

Καθοδόν συναντά κανείς εγκαταλελειμμένα ασκηταριά (Εικόνα 17) και αμέτρητα εξοκλήσια (Εικόνα 18). Επίσης καταρράκτες και άλλες διάφορες φυσικές καλλονές βγαίνουν από το τίποτα στο δρόμο του οδοιπόρου, που μπορεί να καθίσει, να ξαποστάσει και να παροτρυνθεί σε συλλογισμό (Εικόνα 19).

Από την ΙΜ. Καρακάλλου και πριν φθάσουμε στην ΙΜ. Φιλοθέου επισκεφθήκαμε την ΙΜ. Μεγίστης Λαύρας (Εικόνα 20), τη Σκήτη Τιμίου Προδρόμου (ένα ρουμανικό μοναστήρι) και το Ασκηταριό Διονυσίου.

Η ΙΜ. Μεγίστης Λαύρας, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ήταν η πρώτη μονή του Άθωνα, που κτίστηκε το 963. Είναι πράγματι ένα εντυπωσιακό μοναστηριακό συγκρότημα, που μελετήθηκε και ιδρύθηκε από τον Αθανάσιο τον Αθωνίτη κατά την διάρκεια της βασιλείας του Αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά. Η Ιερά Μονή είναι αφιερωμένη στον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη και εορτάζει την Κοίμηση του στις 18 Ιουλίου με το παλαιό ημερολόγιο δηλ. το Ιουλιανό. Για την διαφορά των ημερολογίων (δηλ. του Ιουλιανού, παλαιού, και του

Γρηγοριανού, νέου) μπορεί να ενημερωθεί κανείς από την μελέτη του διδάκτορα Χύτιγκ στην Ιστοσελίδα του Γερμανοελληνικού συλλόγου του Μπραθνσβείγκ και περιχώρων.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακές είναι πάντα οι εικονογραφίες (Εικόνα 21). Επειδή απαγορεύετε η φωτογραφική λήψη με τεχνητό φως, ήμουν αναγκασμένος, να φωτογραφίσω μόνο με ημερήσιο φως. Η Εικόνα 22, όπως και το προηγούμενο παρουσιάζει περισσότερες εικόνες του Πρόναου και δείχνει στον αναγνώστη τη μεγαλοπρέπεια του εσωτερικού χώρου. Και σε αυτή την μονή είναι οι κατοικίες των μοναχών και επισκεπτών σε αρίστη κατάσταση (εικόνες 23 και 24). Στο Αρχονταρίκιο διαβάζει κανείς ένα ωφέλιμο υπόμνημα γραμμένο σε πίνακα (Εικόνα 25): «Με λεφτά μπορείς να αγοράσεις κρεβάτι αλλά όχι ύπνο, βιβλία αλλά όχι γνώσεις, φαγητό αλλά όχι όρεξη, φάρμακα αλλά όχι υγεία, πλούτη αλλά όχι ευτυχία». Τι βάθος κρύβεται στα λόγια αυτά;

Από την ΙΜ. Μεγίστης Λαύρας επισκεφθήκαμε την «Σκήτη Αγίου Προδρόμου Μεγίστης Λαύρας». Η μονή φέρει το όνομα Σκήτη, που σημαίνει έναν διαφορετικό τρόπο ζωής και άσκησης των μοναχών εν συγκρίσει με τις Ιερέ Μονές. Η μονή κατοικείται από 20 ορθόδοξους ρουμάνους μοναχούς αδελφούς. Υπάρχουν 20 Σκήτες στο Άγιο Όρος εκ των οποίων η μία είναι των Καρυών, που είναι και η διοίκηση όλου του Άθωνα και δεν έχει καμία σημασία με την καταγωγή των μοναχών. Όλοι οι μοναχοί ομιλούν ελληνικά και είναι έλληνες υπήκοοι, όπως οι γέροντες του βουλγαρικού, του ρωσικού και του σερβικού μοναστηριού.

Όπως βλέπει λοιπόν κανείς, η ιδέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθετείται προ πολλού στο Άγιο Όρος. Με άλλα λόγια, η Ευρωπαϊκής Ένωση κείται εδώ και πολύ χρόνο στα χέρια του Θεού!

Πάντως η μονή αυτή ήταν εξίσου όμορφη και τακτοποιημένη με μια θαυμάσια εκκλησία (Εικόνα 27), η οποία είναι αφιερωμένη στην Παναγία. Ο αγαπητός εν Κυρίω αδελφός, που μας έκανε την ξενάγηση, μας διηγήθηκε για πολλά θαύματα, που έγιναν επ' ονόματι της Παναγίας. Μας προσέφερε ούζο και λουκούμι και έπραξε καλόν «ψυχή τε και σώματι».

Όχι μακριά από τη Σκήτη υπάρχει ένα ασηταριό με το όνομα «Διονυσίου» κτισμένο στην κατακόρυφη πλαγιά του βουνού. Προς στιγμήν είναι ακατοίκητο, αλλά το καντήλι ανάβουν οι μοναχοί της σκήτης και περαστικοί διαβάτες. Ένα τρομακτικό τοπίο μας αγκάλιασε τη στιγμή που φθάσαμε. Από τη μια μεριά η άβυσσος 300 μέτρα πάνω από την θάλασσα και από την άλλη ο κρημνός σαν τεράστιος τοίχος, του οποίου το ύψος ήταν τόσο όσο από την άλλη το βάθος (Εικόνες 28 και 29). Αν και πραγματικά η παραμονή μας εκεί δεν ήταν και λιγότερο επικίνδυνη, όπως έδειχναν οι λακκούβες της τενεκεδένιας σκεπής, που είχαν γίνει προφανώς από πτώση λίθων. Έτσι στο σημείο αυτό οι σκέψεις μας αναζητούσαν τόσο κει περισσότερο τη Θεία δύναμη.

Η ΙΜ. Φιλοθέου λέγεται, ότι φημίζεται για τις αξιέπαινες προσωπικότητες μοναχών που, έβγαλε στη πάροδο του χρόνου. Από αυτούς πολλοί έγιναν ηγούμενοι σε άλλες μονές του Αγίου Όρους ή σε άλλους τόπους της υφελίου. Η μονή είναι αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και γιορτάζει στις 25 Μαρτίου (δηλ. εκεί τις 7 Απριλίου, με «το παλαιό»). Η ίδρυση της μονής χρονολογείται από τον 10 αιώνα.

Φθάνοντας στην πύλη της μονής μας υποδέχτηκε αυτοπροσώπως ο ηγούμενος της. Η πύλη (Εικόνα 30) και η αυλή της μονής (Εικόνα 31) είναι καλά συντηρημένες και εμπνέουν μια πολύ όμορφη εικόνα στον επισκέπτη. Τα υπόλοιπα κτήρια όμως χρειάζονται συντήρηση το συντομότερο.

Για μένα είχε η επίσκεψης αυτή μια ιδέτερη συμμασία, γιατί είχα τη δυνατότητα, να συναντίσω και πάλι ένα μοναχό, που είχα γνωρίσει πριν από 14 χρόνια, τον Πατέρα Γελάσιο. Ο Πατήρ Γελάσιος είναι γερμανικής καταγωγής και όπως φανερώνει το όνομα είναι μια εύθυμη προσωπικότητα με την ιδιότητα να γελά πάντα δηλ. «όνομα και πράγμα». Στην ερώτηση μου επάνω, αν γελά πάντα όπως στο παρελθόν, μου απάντησε στην πρόσφατη συνάντησή μας: «Γελώ, γιατί αισθάνομαι εξαίρετα. Γιατί να χαλάσω λοιπόν την διάθεσή μου?».

Μετά από μια εγκάρδια υποδοχή μας οδήγησαν οι μοναχοί στα υπνοδωμάτια μας για να ξαποστάσουμε από τις ημερήσιες ταλαιπωρίες (Εικόνα 32). Εξάλλου είχε περάσει η δύση του ηλίου και σε λίγο θα έκλεινε η πύλη του μοναστηριού.

Αφήνοντας στο αριστερό χέρι την εκκλησία με τον πανέμορφο νιπτήρα στο προαύλιο της (Εικόνα 33) ανεβήκαμε μια μαρμάρινη και μετά μια ξύλινη σκάλα για να φθάσουμε στο Αρχοντρίκιον (Εικόνα 34). Ένα ωραίο δωμάτιο με εστία (τζάκι), μια μικρή βιβλιοθήκη και όμορφα παλαιά έπιπλα.

Μετά την γνωστή εγγραφή στο βιβλίο επισκεπτών πήγαμε στα κρεβάτια μας για ύπνο αφού είχαμε σκοπό να επισκεφθούμε την πρωινή λειτουργία, η οποία ήταν και αυτή στις 3π.μ. κοσμική ώρα. Εξάλλου είχα προγραμματίσει, την επόμενη ημέρα μετά τον εκκλησιασμό και μεσημεριανό γεύμα να κάνω μια εκτεταμένη περιοδεία.

Τα γεύματα στο Άγιο Όρος ήταν γενικά νοστιμότητα, αλλά δεν μπορούσες, να τα απολαύσεις. Όλα έπρεπε να γίνουν γρήγορα. Καταρχήν εισερχόντουσαν οι επισκέπτες στην τραπεζαρία της μονής για λάβουν τη θέση τους. Ο Ηγούμενος με την συνοδεία του καθόταν ήδη στην κεφαλή τράπεζας στο μεγάλο αλλά πάντα όμορφα διακοσμημένο χώρο (Εικόνα 35). Μετά από λίγο δινόταν μια εντολή, να σηκωθούμε από τις θέσεις μας για να προσευχηθούμε από κοινού πριν ξανακαθίσουμε και γευματίσουμε στα προετοιμασμένα τραπέζια. Πάντα υπήρχε αφθονία τροφών και ποτών. Κρασί όμως επιτρεπόταν να πιούμε μετά από ένα κουδουνισμό, που ερχόταν από το τραπέζι του Ηγούμενου. Αυτό ήταν δηλαδή το χαρακτηριστικό σημάδι άδειας προς γεύση του κρασιού. Κατά την διάρκεια του γεύματος ένας μοναχός διάβαζε από συγγράμματα άλλων μοναχών, που αναφερόντουσαν σε διάφορα θέματα της ζωής. Απότομα και χωρίς προειδοποίηση ένας δεύτερος κουδουνισμός σταματούσε τα πάντα, γεύμα, πόση και διάβασμα. Ο Ηγούμενος σηκωνόταν από τη θέση του και μετά την επιδόρπια προσευχή και εγκατέλειπε με την συνοδεία του το τραπέζι τους. Δεν εγκατέλειπε όμως την τράπεζα, αλλά στεκόταν παράταξη με την συνοδεία του στην έξοδο για να περάσουν όλοι οι επισκέπτες. Ανεξάρτητα με το μοναστήρι η διαδικασία των γευμάτων κρατούσε περίπου μόνο 20 λεπτά. Για τους μοναχούς είναι το γεύμα απλά λήψη τροφής. Ο χρόνος είναι πολύτιμος για να αφιερωθεί σε γήινες απολαύσεις.

όπως έχει προαναφερθεί, την επόμενη ημέρα μετά το μεσημεριανό γεύμα (δηλ. στις 9 και 30π.μ.), πήρα τον δρόμο, για να ανιχνεύσω την περιοχή γύρο από την μονή Φιλοθέου. Οι αρμόδιοι μοναχοί βρισκόντουσαν ήδη στους αγρούς τους για να του σπείρουν και να τους φυτέψουν. Η άνοιξη είναι η εποχή, που γίνονται οι σημαντικές κηπουρικές εργασίες (Εικόνα 36). Έτσι παρατηρούσε κανείς πολύ ανάγλυφα και στην κυριολεξία της φράσεως «με την προσευχή και η εργασία».

Στο Άγιο Όρος δίνεται στην τάξη ένα βίωμα. Σε όλα υπάρχει μια τάξις: η φύσις, η προσευχή, η λειτουργία, το νοικοκυριό. Όλα διαβαίνουν αρμονικά και με τάξη. Και επανέρχονται οι γνωστές ερωτήσεις στον νου: Ποιος τα έφτιαξε όλα αυτά; Που είναι η αρχή και που το τέλος; Ποιος βρίσκεται μέσα και ποιος έξω; Οι μοναχοί έχουν πάντα μια απάντηση: «Ο

Παντοκράτωρ!» Ο Παντοκράτωρ είναι ο παντοδύναμος και συνάμα ο επιεικής Πατέρας, αυτός είναι η αρχή και συνάμα το τέλος (Εικόνα 37)!

Σε μια συνομιλία με ένα Πατέρα για το θέμα της Δευτέρας Παρουσίας έθεσα την ερώτηση: «Και τι θα γίνει με τους άλλους λαούς, που δεν είχαν το ευτύχημα να ακούσουν το λόγο του Κυρίου; Δηλαδή αυτοί θα τιμωρηθούν κατά την Δευτέρα Παρουσία;» Και ο γέροντας μου έδωσε μια αξιοσημείωτη απάντηση, η οποία αξίζει να αναφερθεί στο παρόν. Μου απαντά: «Ο Θεός έπλασε τους ανθρώπους καθ' ολοκληρίαν εξίσου με αυτοκριτική και συνείδηση. Αλλά η κλίμακα της τιμωρίας θα είναι διαφορετική. Ποιο σκληρά θα τιμωρηθούν εκείνοι που παρόλο που έχουν ακούσει το λόγο του Κυρίου, έχουν πράξει ασυνείδητα. Πολύ περισσότερο όμως θα τιμωρηθούμε εμείς δηλαδή οι μοναχοί και οι ιερείς, που οπωσδήποτε θα πρέπει να έχουμε μια ιδιαίτερη επαφή με το λόγο του Κυρίου.»

Με όλες αυτές τις σκέψεις και τα συναισθήματα ξεκίνησα προς την κατεύθυνση μου και χωρίς να το καταλάβω έφθασα περπατώντας σε ένα πανέμορφο τοπίο, όπου ένας καταρράκτης έπεφτε με ορμή στα βάθη μιας χαράδρας (Εικόνα 38). Εκεί ήπια ένα κύπελλο από το ζωτικό υγρό και αφοσιώθηκα στους περαιτέρω διαλογισμούς. Επιστρέφοντας στην ΙΜ. Φιλοθέου πήγα στον Εσπερινό, γεύθηκα βραχυχρόνια μεν αλλά εντατικά δε το δείπνο και πήγα στο κρεβάτι.

Η ΙΜ. Φιλοθέου κατέχει μια υδροτουρμπίνα, η οποία τροφοδοτεί με ενέργεια μια ηλεκτρική γεννήτρια. Έτσι αυτή παρέχει στο μοναστήρι το ηλεκτρικό ρεύμα. Το μοναστήρι είναι αυτάρκεις. Όλο το Άγιο Όρος είναι ανεξάρτητο από το δημόσιο δίκτυο ηλεκτρικού ρεύματος. Μήπως τους άγιους Πατέρες τους φώτισε εδώ ένα άγιο όραμα; Εκείνοι που έκτισαν στην Ελλάδα γνωρίζουν κάλλιστα, τι εννοεί ο συγγραφέας αυτού κειμένου με τον υπαινιγμό αυτό. Τέλος με το ρεύμα αυτό φέγγει ο λαμπτήρας του διαδρόμου (Εικόνα 39) που εξυπηρετεί όλους τους κατοίκους του μοναστηριού στις νυκτερινές εξορμήσεις δίνοντας τους μια σίγουρη συνοδεία στο τόπο γήινων αναγκών.

Η νέα βυζαντινή ημέρα είχε ήδη αρχίσει και το πρωί δηλ. Κατά τις 23:55 κοσμικής ώρας της 29^{ης} Απριλίου άρχισε η Θεία Λειτουργία, η οποία ένεκα δύο μεγάλων εορτών «Του Θωμά» και της «Παναγίας της Γλυκοφιλούσας» θα κρατούσε μέχρι την άλλη ημέρα στις 9π.μ. (κοσμική ώρα). Αυτό λέγεται και ολονυχτία. Εγώ είχα προγραμματίσει να παρακολουθήσω τη λειτουργία όλη τη νύχτα, ενώ ο εξάδελφος θα βοηθούσε στην κουζίνα. Ο εξάδελφος μου εργάστηκε αυτή τη νύχτα πολύ σκληρά! Εγώ αφοσιώθηκα περισσότερο τα «Θεολογικά». Στα μικρά διαλύματα εργασίας ερχόταν καμιά φορά ο Νίκος στην εκκλησία για να παρακολουθήσει έστω και λίγο την λειτουργία. Ήταν κάτι το ιδιαίτερο, γιατί αυτή τη νύχτα έψαλε μαζί με τους μοναχούς και μία κυπριακή χορωδία. Για εκείνους που γνωρίζουν κάτι από της ορθόδοξη χριστιανική λειτουργία ήταν η εκδήλωση μια ακουστική απόλαυση!

Την Κυριακή είχαμε ψάρι. Στην Ελλάδα συνηθίζεται παραδοσιακά το ψάρι στην Κυριακή του Θωμά, έτσι και στον Άθωνα. Εκτός από αυτό είχε κόκκινα αυγά, τυρί, ψωμί της μονής, γλυκά. Ήταν αδύνατον ένας κανονικός άνθρωπος να φάει όλα αυτά τα πράγματα στην καθισιά του. Πολύ δε λιγότερο όταν αυτή διαρκεί μόνο 20 λεπτά.

Ο χρόνος πίεζε, γιατί έπρεπε να πάρουμε το πλοίο για την Ουρανούπολη. Ο δρόμος μας οδήγησε μέσα από τις Καρυές (Εικόνα 40) μέχρι να φθάσουμε στη Δάφνη. Πριν όμως φθάσει το Unimog τη Δάφνη ο εξάδελφος με ρώτησε για μια στιγμή: «βλέπεις κάτω στη θάλασσα αυτό το ταχύπλοο σκάφος, που κατευθύνεται προς τη Δάφνη;» «Ναι!» απαντώ εγώ. «μέσα κάθετα ο εξάδελφος μου από την οικογένεια της μητέρας μου, ο Πατήρ Πανάρετος, και θέλει να επισκεφθεί την μητέρα του στην Αθήνα. Θα τον πάρουμε μαζί μας (Εικόνα 41).» είπε ο

Νίκος στο Unimog. «Η μονή που μονάζει έχει δύσκολη πρόσβαση από ξηράς και με κωπηλασία θα κρατούσε η διαδρομή μια ολόκληρη ημέρα. Έτσι αποφασίσανε οι Πατέρες να αγοράσουν το ταχύπλοο σκάφος.»

Χρειάζεσαι ημέρες, να επεξεργαστείς όλες αυτές τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα και νομίζω, ότι θα επισκεφθώ τουλάχιστον ακόμα μια φορά το Άγιο Όρος. Είναι απαραίτητο στη ζωή του ο άνθρωπος, να εξοικονομήσει χρόνο για να δει τα πράγματα, έτσι όπως είναι. Και ερωτούμαι: αν ήταν όλα σωστά αυτά που έπραξα στο παρελθόν. Η παραμονή μου στο Άγιο Όρος ήταν γι μένα μια πολύτιμη εμπειρία.